==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

ઈબ્રાહીમ વઝીર માવત

એફ

વિરુદ્ધ

ધ સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે અને અન્ય.

(સંલગ્ન અપીલો સહિત)

તા. ૧૫/૦૨/૧૯૫૪

[મહેર ચંદ મહાજન, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ, મુખર્જી,
એસ. આર. દાસ, વિવિયન બોસ અને
ગુલામ હસન, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ભારતનું બંધારણ, અનુચ્છેદો ૧૩(૧), ૧૯(૧)(ઈ)–ઈન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ, ૧૯૪૯ (૧૯૪૯ નો અધિનિયમ ૨૩), કલમ ૭–શું બંધારણના અધિકારક્ષેત્ર બહાર છે કે કેમ.

કોર્ટે ઠેરવેલ કે, (મહેર ચંદ મહાજન, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ, મુખર્જી, વિવિયન બોસ અને ગુલામ હસન, ન્યાયમૂર્તિઓના મત મુજબ; એસ. આર. દાસ, ન્યાયમૂર્તિ અસંમત) કે ઇન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ ૭ જ્યાં સુધી બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(ઇ) હેઠળ ભારતના નાગરિકના મૂળભૂત અધિકાર સાથે વિરોધાભાસ ધરાવે છે તે હદે અનુચ્છેદ ૧૩(૧) હેઠળ રદબાતલ છે અને તેથી ભારતના નાગરિકને દેશમાંથી શારીરિક રીતે દૂર કરવાનો હુકમ રદ થવાને પાત્ર છે.

દાસ, ન્યાયમૂર્તિના મત મુજબ – સંજોગોને ધ્યાને લેતાં અધિનિયમની કલમ ૭ ની જોગવાઈઓ, પરમિટ વિના પાકિસ્તાનમાંથી આવતા ભારતીય નાગરિક દ્વારા બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(ડી) અને (ઇ) દ્વારા પ્રદત્ત અધિકારોના ઉપયોગ પર સામાન્ય જનતાના હિતમાં લાદવામાં આવેલા બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯ ના ખંડ ૫ ના અર્થ મુજબ વાજબી નિયંત્રણો હતા.

ક્રિમિનલ અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર : ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬, ૧૯૫૨, ૫ અને ૧૯, ૧૯૫૩ અને અરજી નં. ૧૭૦, ૧૯૫૨, ૧૯ અને ૫૭, ૧૯૫૩.

હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર એટ બોમ્બેના ક્રિમિનલ અરજી નં. ૭૦૭ અને ૭૦૮, ૧૯૫૧ માં આપેલા તારીખ ૯ એપ્રિલ, ૧૯૫૨ ના હુકમો સામેની અપીલો; હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર એટ બોમ્બેના

ક્રિમિનલ અરજી નં. ૧૩૧૦, ૧૯૫૨ માં આપેલા તારીખ ૧૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૨ ના ચુકાદા અને હુકમ સામેની; જ્યુડિશિયલ કમિશનર્સ કોર્ટ, વિંધ્ય પ્રદેશ, રીવા દ્વારા ક્રિમિનલ પરચૂરણ નં. ૪૯, ૧૯૫૨ માં આપેલા તારીખ ૨૯ નવેમ્બર, ૧૯૫૨ ના ચુકાદા અને હુકમ સામેની; અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળની અરજીઓ.

જે. બી. દાદાચાનજી અને ઝેડ. એફ. બૂટવાલા, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬, ૧૯૫૨ અને ૫, ૧૯૫૩ માં અપીલકર્તાઓ તરફથી –

સી. કે. દફતરી, ભારતના સોલિસિટર–જનરલ (તેમની સાથે જી. એન. જોશી) સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ તરફથી ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬, ૧૯૫૨ માં અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૫, ૧૯૫૩ માં સામાવાળા નં. ૧ તરફથી.

કે. બી. અસ્થાના, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૯, ૧૯૫૩ માં અપીલકર્તા તરફથી.

સી. કે. દફતરી, ભારતના સોલિસિટર–જનરલ, (પોરસ એ. મહેતા અને જી. એન. જોશી, તેમની સાથે) સામાવાળા તરફથી ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૯, ૧૯૫૩ માં.

એસ. પી. સિન્હા (તેમની સાથે શ્રી નારાયણ આંદલે) અરજી નં. ૧૭૦, ૧૯૫૨ માં અરજદારો તરફથી.

ગોપાલજી મેહરોત્રા, અરજીમાં સામાવાળા નં. ૧ તરફથી નં. ૧૭૦, ૧૯૫૨.

સી. કે. દફતરી, ભારતના સોલિસિટર–જનરલ (પોરસ એ. મહેતા, તેમની સાથે) અરજીમાં સામાવાળા નં. ૩ તરફથી નં. ૧૭૦, ૧૯૫૨.

એસ. પી. સિન્હા (તેમની સાથે એસ. એન. મુખર્જી) અરજદાર તરફથી અરજી નં. ૧૯, ૧૯૫૩ માં.

ગોપાલજી મેહરોત્રા, અરજીમાં સામાવાળા નં. ૧ તરફથી નં. ૧૯, ૧૯૫૩.

જી. એન. જોશી, અરજીમાં સામાવાળા નં. ૩ તરફથી નં. ૧૯, ૧૯૫૩.

એચ. જે. ઉમરીગર, એમિકસ ક્યુરી, અરજદાર તરફથી અરજી નં. ૫૭, ૧૯૫૩ માં.

સી. કે. દફતરી, ભારતના સોલિસિટર–જનરલ (તેમની સાથે જી. એન. જોશી) અરજીમાં સામાવાળાઓ તરફથી નં. ૫૭, ૧૯૫૩.

૧૯૫૪. ૧૫ ફેબ્રુઆરી. મહાજન,

મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ, મુખર્જી, વિવિયન બોસ અને ગુલામ હસન, ન્યાયમૂર્તિઓનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ગુલામ હસન દ્વારા આપવામાં આવેલ. ન્યાયમૂર્તિ દાસ દ્વારા અલગ ચુકાદો આપવામાં આવેલ.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬ / ૧૯૫૨.

અપીલોનો આ સમૂહ બંધારણીય માન્યતાનો એક સામાન્ય પ્રશ્ન ઉપસ્થિત કરે છે કે જે ઇન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ (૧૯૪૯ નો અધિનિયમ ૨૩) ની કલમ ૭ અંગે છે. આ જ અધિનિયમની કલમ ૩ ને પણ કેટલાક અપીલકર્તાઓ વતી પડકારવામાં આવી છે પરંતુ આ અપીલોનો નિર્ણય કરવાના હેતુ માટે તે પછીના પ્રશ્ન પર વિચારણા કરવી જરૂરી રહેશે નહીં.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬, ૧૯૫૨, કે જે હાઇકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચર એટ બોમ્બેના ચુકાદા અને હુકમ સામે નિર્દેશિત છે, જેમાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની બે અરજીઓમાં એવી અરજ કરવામાં આવી હતી કે વાદગ્રસ્ત કલમ ૭ રદબાતલ છે તે કારણોસર સામાવાળા તેમને ભારતમાંથી બહાર ન કાઢે તેવી જરૂરિયાત દર્શાવતી મેન્ડામસની રિટ જારી કરવાની અરજવાળા આ કેસને મુખ્ય કેસ તરીકે ગણી શકાય કે જે અન્ય અપીલોનું સંચાલન કરશે.

આ દરેક અપીલના તથ્યો થોડા અલગ છે પરંતુ તે એવા સામાન્ય દાવા પર આગળ વધે છે કે અપીલકર્તાઓ ભારતીય પ્રજાસત્તાકના નાગરિકો છે. મુખ્ય કેસમાં આ હકીકત માની લેવામાં આવી હતી પરંતુ એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે જેમના નિર્ણય સામે અપીલો લાવવામાં આવી છે તેવી નીચેની કોઈપણ અદાલતો દ્વારા તમામ કેસોમાં ભારતીય નાગરિકો તરીકે અપીલકર્તાઓના દરજ્જાની તપાસ કરવામાં આવી નથી અને તે નક્કી કરવામાં આવ્યો નથી. અપીલોના સમર્થનમાં ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલ અને વિદ્વાન સોલિસિટર–

જનરલને સાંભળ્યા પછી અમે એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા છીએ કે કલમ ૭ બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(ઈ) હેઠળ ભારતના નાગરિકના અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરે છે તે હદે તે રદબાતલ છે.

પ્રશ્નગત અધિનિયમને ૨૨ એપ્રિલ, ૧૯૪૯ ના રોજ ગવર્નર–જનરલની મંજૂરી મળી હતી, અને તે ૨૩ એપ્રિલના રોજ ગેઝેટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્સ્ટ્રાઓર્ડિનરીમાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો. તે નવ કલમો ધરાવતો એક ટૂંકો અધિનિયમ છે. તેનું શીર્ષક "પાકિસ્તાનમાંથી વ્યક્તિઓના ભારતમાં પ્રવેશ પર નિયંત્રણ રાખવા, અને ભારતમાં તેમની હિલચાલનું નિયમન કરવા" માટેનો અધિનિયમ એવું આપવામાં આવ્યું છે. પ્રસ્તાવના આ શબ્દો સાથે શરૂ થાય છે કે "જ્યાં સુધી પાકિસ્તાનમાંથી વ્યક્તિઓના ભારતમાં પ્રવેશ પર નિયંત્રણ રાખવું, અને ભારતમાં તેમની હિલચાલનું નિયમન કરવું ઉચિત જણાય છે".

કલમ ૨(બી) "સરકારી અધિકારી" ને કેન્દ્ર સરકારના કોઈપણ અધિકારી તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે અને ૨(સી) "પરમિટ" ને "આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો અનુસાર જારી કરાયેલ અથવા નવીકરણ કરાયેલ અથવા જેની મુદત લંબાવવામાં આવી હોય તેવી પરમિટ" તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે. કલમ ૩ જણાવે છે કે "કોઈપણ વ્યક્તિ પાકિસ્તાનના કોઈપણ સ્થળેથી, પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે, ભારતમાં પ્રવેશ કરશે નહીં, સિવાય કે

(એ) તેની પાસે પરમિટ હોય અથવા

(બી) ભારત અથવા પાકિસ્તાનમાં અધિવાસ ન ધરાવતી વ્યક્તિ હોઈ,

તેની પાસે તેવો માન્ય પાસપોર્ટ હોય જેવો ધ ઇન્ડિયન પાસપોર્ટ એક્ટ, ૧૯૨૦ (૩૪ મો અધિનિયમ, ૧૯૨૦) હેઠળ અપેક્ષિત હોય, અથવા

(સી) તેને તે જરૂરિયાતમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હોય કે તેની પાસે પરમિટ હોવી જોઈએ, જે આ અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે અનુસાર બનાવવામાં આવેલા નિયમો હેઠળ હોય."

કલમ ૪ કેન્દ્ર સરકારને સત્તાવાર ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે:

(એ) જે સત્તાધિકારીઓ દ્વારા અને જે શરતોને આધીન પરમિટ જારી કરી શકાય અથવા નવીકરણ કરી શકાય અથવા તેની મુદત લંબાવી શકાય તે સત્તાધિકારીઓ અને શરતો નિર્ધારિત કરવા, એવી શરતો કે જેનું આવી પરમિટો માટેના અરજદારો દ્વારા પાલન કરવાનું રહેશે અને આવી પરમિટોના નમૂના અને વર્ગો;

(બી) કોઈપણ એવી વ્યક્તિની ભારતમાં હિલચાલનું નિયમન કરવા

કે જે વ્યક્તિ પાસે પરમિટ હોય;

(સી) મુક્તિ આપવાની જોગવાઈ કરવા, કાં તો સંપૂર્ણપણે અથવા શરતોને આધીન, કોઈપણ વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓના વર્ગને પરમિટ ધરાવવાની જરૂરિયાતમાંથી અથવા આ કલમ હેઠળ બનાવેલા કોઈપણ નિયમના અમલમાંથી; અને

(ડી) ..... .

કલમ ૫ એ દંડનીય કલમ છે જે જણાવે છે કે "(એ) જે કોઈ વ્યક્તિ ઉલ્લંઘન કરીને ભારતમાં પ્રવેશ કરે છે કલમ ૩ ની જોગવાઈઓનું, અથવા ભારતમાં પ્રવેશ કર્યા પછી કોઈપણ નિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે જે બનાવવામાં આવ્યો હોય કલમ ૪ હેઠળ, અથવા કોઈપણ શરતોનો ભંગ કરે છે પોતાની પરમિટની, તે કેદની સજાને પાત્ર થશે એવી મુદત માટે કે જે એક વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય, અથવા દંડ સાથેકે જે એક હજાર રૂપિયા સુધી લંબાવી શકાય, અથવા બંને સાથે."

કલમ ૬ ધરપકડ કરવાની સત્તા આપે છે સરકારના અધિકારીને. કલમ ૭ નીચે મુજબ છે:–

"તે જોગવાઈઓને બાધ આવ્યા વિના જે સમાવિષ્ટ છે કલમ ૫ માં, કેન્દ્ર સરકાર, સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા, ભારતમાંથી બહાર કાઢવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે કોઈપણ વ્યક્તિને કે જેણે ગુનો કર્યો હોય, અથવા જેની સામે વાજબી શંકા અસ્તિત્વમાં હોય કે તેણે કર્યો છે, કોઈ ગુનો આ અધિનિયમ હેઠળ, અને તે પછી સરકારના કોઈપણ અધિકારી પાસે જરૂરી તમામ વાજબી સત્તા રહેશે આવા નિર્દેશનો અમલ કરાવવા માટે."

કલમ ૮ રક્ષણ પૂરું પાડે છે તે વ્યક્તિઓને જેઓ કાર્ય કરે છે શુદ્ધબુદ્ધિપૂર્વક અને કલમ ૯, ૨૬ કરે છે ધ ઇનફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) ઓર્ડિનન્સ, ૧૯૪૮ નો ૩૪ મો. કલમ ૭ માં 'વ્યક્તિ' શબ્દનો ઉપયોગ, સાથે

વાંચતાં અધિનિયમના શીર્ષક અને પ્રસ્તાવના, કોઈ શંકા રહેવા દેતો નથી કે આ અધિનિયમ નાગરિકો અને બિન–નાગરિકો બંનેને એકસમાન રીતે લાગુ પડે છે. જ્યાં જ્યાં સુધી બિન–નાગરિકનો સંબંધ છે, અમારી સમક્ષ એવી દલીલ કરવામાં આવી નથી કે કારોબારી સરકાર પાસે તેને ભારતમાંથી દૂર કરવાનો નિર્દેશ આપવાની કોઈ સત્તા નથી અને અમારી સમક્ષ ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલી એકમાત્ર દલીલ એ છે કે શું કલમ ૭ માં જણાવેલા કારણો પૈકીના કોઈપણ કારણોસર ભારતીય નાગરિકને ભારતમાંથી દૂર કરવાનો નિર્દેશ આપવાની કેન્દ્ર સરકાર પાસે કોઈ સત્તા છે કે કેમ. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, કલમ ૭ કેન્દ્ર સરકારને માત્ર એવા વ્યક્તિને જ નહીં કે જેણે આ અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો હોય, પરંતુ જેની સામે તેણે આવો ગુનો કર્યો હોવાની વાજબી શંકા અસ્તિત્વમાં હોય તેવા વ્યક્તિને પણ ભારતમાંથી દૂર કરવાનો નિર્દેશ આપવાની નિરંકુશ સત્તા પ્રદાન કરે છે. કોઈપણ હેતુસર પાકિસ્તાનની મુલાકાતે ગયેલા અને ભારત પરત ફરતા ભારતીય નાગરિકને દેશમાં પ્રવેશવાની પરવાનગી આપવામાં આવે તે પહેલાં, કેસની પરિસ્થિતિ અનુસાર, પરમિટ અથવા પાસપોર્ટ રજૂ કરવાની જરૂર પડી શકે છે, તે બાબતને પ્રવેશ પરનો યોગ્ય પ્રતિબંધ ગણી શકાય, પરંતુ એમ કહેવું કે જો તે પરમિટ વિના અથવા અમાન્ય પરમિટ પર દેશમાં પ્રવેશે અથવા પરમિટની કોઈપણ શરતોનો ભંગ કરે, તો આવા ગુના માટેની દોષસિદ્ધિ પર તેને દેશમાંથી દૂર કરવાનો હુકમ કરી શકાય છે, તે અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(ઇ) હેઠળ ખાતરી આપવામાં આવેલા તેના મૂળભૂત અધિકાર, "ભારતના રાજ્યક્ષેત્રના કોઈપણ ભાગમાં રહેવાનો અને સ્થાયી

થવાનો", છીનવી લેવા સમાન છે. વિદ્વાન સોલિસિટર–જનરલ દ્વારા આ હુકમને એવા કારણોસર સમર્થન આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે તે અનુચ્છેદ ૧૯ ના અપવાદ (૫) હેઠળ આવે છે. એવું પ્રતિપાદન કે આ હુકમ સામાન્ય જનતાના હિતમાં ભારતના રાજ્યક્ષેત્રના કોઈપણ ભાગમાં રહેવા અને સ્થાયી થવા માટે ભારતીય નાગરિકને પ્રદત્ત અધિકારના ઉપયોગ પર વાજબી નિયંત્રણ લાદે છે, તે ભાગ્યે જ રજૂ કરી શકાય તેમ છે. કોઈ ભારતીય નાગરિક જાસૂસી અને પોતાના દેશ પ્રત્યે વફાદારીના અભાવ જેવા ગંભીર નુકસાનકારક કૃત્યો માટે દોષિત હોવાની કલ્પના કરવી શક્ય છે, જે કિસ્સામાં તે સરકાર કાયદા દ્વારા તેના પર લાદવાનું યોગ્ય માને તેવી આકરામાં આકરી સજા માટે પોતાની જાતને પાત્ર બનાવી શકે છે, પરંતુ તેને દેશમાંથી હાંકી કાઢવાનો હુકમ કરવો એ લોકશાહીની તમામ વિભાવનાઓથી વિરુદ્ધ અને બંધારણના ભાગ ૩ માં ખાતરી આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારોની વિરોધી હશે, કારણ કે અન્યથા માનવું એ બંધારણના ભાગ ૨ દ્વારા પ્રદત્ત નાગરિકતાના અધિકારને નષ્ટ કરવા સમાન હશે. આ

પરિણામ માત્ર બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૧ નો આશરો લઈને જ અનુમતિપાત્ર છે. વળી એ બાબત ધ્યાને આવશે કે કલમ ૭ માત્ર કલમ ૫ હેઠળની દોષસિદ્ધિ પર જ દૂર કરવાની સજા લાદતી નથી પરંતુ તેનાથી પણ આગળ વધે છે અને જ્યારે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા એવો ગુનો કરવામાં આવ્યો હોવાની વાજબી શંકા સેવવામાં આવી હોય ત્યારે પણ આવું જ પરિણામ લાવે છે. ગુનો કરવામાં આવ્યો છે કે કેમ તે પ્રશ્ન સંપૂર્ણપણે સરકારના વ્યક્તિલક્ષી નિર્ધારણ પર

છોડી દેવામાં આવ્યો છે. વાજબી શંકાનું અનુમાન સરકારના મનસ્વી અને અનિયંત્રિત વિવેકાધિકાર પર નિર્ભર છે, અને કોઈ નાગરિકને દંડિત કરવામાં આવે તે પહેલાં સરકારે માત્ર એટલું જ કરવાનું રહે છે કે તે એવો હુકમ જારી કરે કે તેમના મનમાં એવી વાજબી શંકા રહેલી છે કે કલમ ૫ હેઠળનો ગુનો કરવામાં આવ્યો છે. આ કલમ તે હુકમ સામે કારણ દર્શાવવા માટે સંબંધિત વ્યક્તિને નોટિસ જારી કરવાની કોઈ જોગવાઈ કરતી નથી કે ન તો તેની સામે સેવવામાં આવેલી શંકા અંગે પોતાનું વર્તન શંકામુક્ત કરવાની કોઈ તક તેને આપવામાં આવે છે. આ નાગરિકતાના અધિકારની વિડંબના સિવાય બીજું કશું નથી.

વિદ્વાન સોલિસિટર–જનરલે એવી દલીલ કરી હતી કે આ જોગવાઈને ભાગલા સમયે બનેલી ઘટનાઓ અને આજ દિન સુધી ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચે પ્રવર્તતા અસંતોષકારક સંબંધોની પૃષ્ઠભૂમિમાં જોવી જોઈએ. તેમ છતાં પણ, કોઈ નાગરિક પર તેની પોતાની સરકાર દ્વારા માત્ર પરમિટ વિનિયમોના ભંગ બદલ, ભલે તે ગમે તેટલો ગંભીર હોય, અને વધુમાં, તેણે પરમિટની શરતોનું ઉલ્લંઘન કર્યું હોવા અંગે કારોબારી સત્તાધિકારીની માત્ર વાજબી શંકાના આધારે લાદવામાં આવતી સજા ગુનાની ગંભીરતાના પ્રમાણમાં તદ્દન અપ્રમાણસર છે અને અમારા મતે અસમર્થનીય છે. એવો કાયદો કે જે કોઈ નાગરિકને પરમિટ વિનિયમોના માત્ર ભંગ બદલની દોષસિદ્ધિ પર અથવા આવો ભંગ કર્યો હોવાની વાજબી શંકાના આધારે તેની નાગરિકતાની વાસ્તવિક જમીની આત્યંતિક સજાને આધીન બનાવે છે, તેને એવા કારણોસર ભાગ્યે જ વાજબી ઠેરવી શકાય કે તે જાહેર જનતાના હિતમાં દેશમાં રહેવાના અને સ્થાયી થવાના

મૂળભૂત અધિકાર પર વાજબી નિયંત્રણ લાદે છે. આ અધિનિયમ પાકિસ્તાનમાંથી પ્રવેશતી વ્યક્તિઓના ભારતમાં પ્રવેશને નિયંત્રિત કરવાનો અને તેમની હિલચાલનું નિયમન કરવાનો ઉદ્દેશ્ય ધરાવે છે પરંતુ કલમ ૭ નિયંત્રણની મર્યાદાઓ ઓળંગે છે અને નિયમનની મર્યાદાઓ વટાવી જાય છે જ્યારે તે કોઈ નાગરિકને તેના પોતાના દેશમાંથી દૂર કરવાની જોગવાઈ કરે છે. ચિંતામન રાવ વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ અને રામ કૃષ્ણ વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ(૧) માં આ કોર્ટના શબ્દોનો ઉપયોગ કરીએ તો, "જોકે, અધિનિયમની જોગવાઈઓની અસર વિચારણા હેઠળના વિષય સાથે કોઈ વાજબી સંબંધ ધરાવતી નથી પરંતુ તેના વ્યાપમાં તે એટલી તીવ્ર છે કે તે તે ઉદ્દેશ્યથી ઘણી વધારે આગળ વધી જાય છે".

એવું કહી શકાય કે બંને દેશો વચ્ચેની સરહદ પરની કોઈપણ ચેક–પોસ્ટ પર પહેરો ભરતો સેંત્રી બળપ્રયોગ દ્વારા કોઈ નાગરિકના માત્ર અનધિકૃત પ્રવેશને જ અટકાવી શકે નહીં પરંતુ જો તે વ્યક્તિ છૂપી રીતે પ્રવેશ કરવામાં સફળ રહી હોય તો તેને બહાર પણ કાઢી મૂકી શકે છે. સેંત્રીની ચોક્કસ ફરજો શું છે તે અંગે અમારી સમક્ષ દલીલ કરવામાં આવી ન હતી. તે સ્વાભાવિક રીતે જ સંજોગો અને તેને મળતા આદેશો અનુસાર બદલાતી રહેશે પરંતુ સામાન્ય રીતે અમે એવું માનીએ છીએ કે સરહદ પરના સેંત્રીની ફરજ તેની શક્તિ મુજબ ભારતમાં અનધિકૃત પ્રવેશને અટકાવવાની રહેશે. જો કોઈપણ વ્યક્તિ પ્રવેશવાનો અધિકાર ધરાવતી હોવાનો દાવો કરે, તો સેંત્રીની ફરજ તેને કમાન્ડર અથવા ગાર્ડને સોંપવાની રહેશે અને સામાન્ય રીતે તે કમાન્ડરની ફરજ તેને તે જે

અધિકારનો દાવો કરે છે તે નક્કી કરવા માટે સત્તા ધરાવતા યોગ્ય સત્તાધિકારીને સોંપવાની રહેશે. અનધિકૃત પ્રવેશના કિસ્સામાં, સામાન્ય રીતે સેંત્રીની ફરજ માણસની ધરપકડ કરવાની અને તેને સજા માટે યોગ્ય સત્તાધિકારીને સોંપવાની હોય છે અને આત્યંતિક કિસ્સાઓમાં તેને એવી વ્યક્તિ પર ગોળીબાર કરવાનો અધિકાર હોઈ શકે છે કે જે તેના આદેશ પર થોભતી નથી અને આઉટ–પોસ્ટ પર પોતાની ઉપસ્થિતિ અંગે સ્પષ્ટતા કરતી નથી. સામાન્ય સંજોગોમાં અમને શંકા છે કે સરહદ પાર કરનાર માણસને બળપૂર્વક બહાર કાઢી મૂકવાનો સેંત્રી પાસે અધિકાર હશે.

વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ (છાગલા સી. જે.) એ એવો અભિપ્રાય લીધો હતો કે કલમ ૭ એ કલમ ૩ ને આનુષંગિક છે અને ઠેરવેલ કે જો પરમિટના માધ્યમથી પ્રવેશ નિયંત્રિત કરતી કલમ ૩ માન્ય હોય, તો કલમ ૭ પણ તેટલી જ માન્ય ઠેરવવી જોઈએ. આ દલીલ ભ્રામક છે. પ્રથમ તો, કલમ ૭ કોઈપણ રીતે સંપૂર્ણપણે કલમ ૩ ને આનુષંગિક નથી. પ્રથમ ભાગ નિઃશંકપણે સંબંધિત વ્યક્તિને કલમ ૫ હેઠળ દોષિત ઠરવા પર દૂર કરવાને પાત્ર બનાવે છે પરંતુ વધુમાં કેન્દ્ર સરકારને સત્તા આપે છે તેવો જ હુકમ પસાર કરવાની, આ જોગવાઈઓથી સ્વતંત્ર રીતે, જ્યાં કોઈ દોષસિદ્ધિ ન થઈ હોય ત્યાં પણ અને એક વાજબી શંકા અસ્તિત્વ ધરાવતી હોય કે કોઈ ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે. જોકે, એમ માની લઈએ કે કલમ ૭ એ કલમ ૩ ને આનુષંગિક છે, તો પણ તે કોઈ તક આપતી નથી વ્યથિત વ્યક્તિને તેને દૂર કરવા સામે કારણ દર્શાવવાની. એવું કોઈ મંચ પૂરું પાડવામાં આવ્યું નથી કે જ્યાં વ્યથિત પક્ષકાર આશરો લઈ શકે તે

હેતુથી કે તે પોતાના ચારિત્ર્યનું સમર્થન કરી શકે અથવા તે કારણોનો સામનો કરી શકે જેના પર તે આધારિત છે. અધિનિયમ કે તે હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો પૈકી કોઈ પણ દર્શાવતા નથી કે કઈ કાર્યપદ્ધતિ અનુસરવાની રહેશે સરકાર દ્વારા તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં કે કલમ ૩ નો અથવા કલમ ૪ હેઠળના નિયમોનો ભંગ થયો છે.

શબ્બીર હુસૈન વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ અને અન્ય(૧) માં અલ્હાબાદ હાઇકોર્ટે ઠેરવેલ કે ભારતના રાજ્યક્ષેત્રમાંથી દૂર કરવાની મંજૂરી આપતો કાયદો, કોઈપણ નાગરિકને, બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯ (૧) (ડી) અને (ઈ) નું ઉલ્લંઘન કરે છે અને અનુચ્છેદ ૧૩ (૧) ને ધ્યાને લેતાં રદબાતલ છે. તેમની સમક્ષ પડકારવામાં આવેલો હુકમ કલમ ૭ હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલ હતો અને તે રદ કરવામાં આવ્યો હતો.

ક્રિમિનલ રિટ નં. ૧૪૭, ૧૯૫૧ માં, જેનો નિર્ણય ૧૧ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૧ ના રોજ થયો હતો, પંજાબ હાઇકોર્ટની બેન્ચે (વેસ્ટન સી. જે. અને હરનામ સિંઘ જે.) રદ કરતી વખતે ભારતના નાગરિક વિરુદ્ધના કલમ ૭ હેઠળના હુકમને કે જેણે પરમિટ વિના ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો હતો અને પ્રથમ દોષિત ઠર્યો હતો અને ત્યારબાદ તેને દેશનિકાલ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો, તેણે અવલોકન કર્યું કે :

"દૂર કરવાની અથવા દેશનિકાલ કરવાની જે સત્તાઓ ધ ઇન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટની કલમ ૭ દ્વારા આપવામાં આવી છે, ૧૯૪૯, તેનો

ભારતના નાગરિકો વિરુદ્ધ ઉપયોગ કરી શકાતો નથી. કોઈ શંકા નથી કે, તેણીએ તે અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ ગુનો કર્યો હતો, જે તમામ વ્યક્તિઓને લાગુ પડતો હતો, પરંતુ તે બાબત તેણીને દૂર કરવાનું વાજબી ઠેરવી શકે નહીં ભલે તેણીનો પ્રવેશ અધિનિયમની જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ રહ્યો હોય."

અમે તે દલીલ સ્વીકારવા તૈયાર નથી જે સોલિસિટર–જનરલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી છે કે ભારતના એક નાગરિક જે દેશમાં પરમિટ વિના અથવા માન્ય પરમિટ વિના પરત ફરીને એટલો ગંભીર ગુનો આચરે છે કે દેશમાંથી તેના નિષ્કાસનને વાજબી ઠેરવી શકાય. આ અધિનિયમનો ઉદ્દેશ્ય ભારતીય નાગરિકોને દેશનિકાલ કરવાનો નથી પરમિટ અથવા પાસપોર્ટ વિનિયમોનો ભંગ કરનારા, પરંતુ માત્ર પાકિસ્તાનથી આવતી વ્યક્તિઓના ભારતમાં પ્રવેશને નિયંત્રિત કરવાનો અને ભારતમાં તેમની હિલચાલનું નિયમન કરવાનો છે અને તેથી એવી દલીલમાં કોઈ તથ્ય નથી કે જો ભારતીય નાગરિકો પોતાને કલમ ૩ ના વ્યાપમાં લાવે, તો સામાન્ય રીતે ભારતીય નાગરિકોને દેશનિકાલ કરવાનો ઉદ્દેશ સિદ્ધ કરવાનો આશય કલમ ૭ નો હતો.

એવી ક્ષીણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ લાદવામાં આવેલી સજા ઉપરાંત, ભારતમાંથી શારીરિક રીતે બહાર કાઢવાનો હુકમ જેને "બેવડું જોખમ" કહી શકાય તે સમાન હતો અને તે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૦(૨) સાથે વિરોધાભાસમાં છે. આ દલીલનો ટૂંકો જવાબ એ છે કે તે જ ગુના માટે બીજી કોઈ કાર્યવાહી ચલાવવામાં આવી નથી અને તેથી બેવડા

જોખમનો કોઈ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી. જુઓ મકબૂલ હુસૈન વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે વગેરે (૧).

ઉપરોક્ત ચર્ચાના પરિણામે અમે કલમ ૭ જ્યાં સુધી બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧) (ઈ) હેઠળ ભારતના નાગરિકના મૂળભૂત અધિકાર સાથે વિરોધાભાસ ધરાવે છે તેટલા અંશે તેને અનુચ્છેદ ૧૩(૧) હેઠળ રદબાતલ જાહેર કરીએ છીએ અને તેને રદ કરીએ છીએ. જોકે, આ હુકમ અપીલકર્તાઓ ભારતના નાગરિકો છે તે હકીકત સાબિત થાય ત્યારે જ અમલમાં આવશે. તેથી, આ પ્રશ્ન પર તારણ મેળવવા માટે આ કેસ હાઈકોર્ટ સમક્ષ પરત જશે. આ પ્રશ્ન પોતે નક્કી કરવો અથવા તેના પર તારણ મેળવવા માટે તેને ડિસ્ટ્રિક્ટ જજની કોર્ટને મોકલવો તે હાઈકોર્ટ માટે મુક્ત રહેશે. પક્ષકારો જે સોગંદનામા દાખલ કરવા અથવા અન્ય પુરાવા આપવા ઈચ્છતા હોય તે રજૂ કરવાની તેમને સંપૂર્ણ તક આપવામાં આવશે.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૫, ૧૯૫૩. ગુલામ હસન, ન્યાયમૂર્તિ.– આ કેસમાં અપીલકર્તા બોમ્બે રાજ્યના પંચમહાલ જિલ્લાના ગોધરાના રહેવાસી છે. તેઓ માર્ચ, ૧૯૪૮ માં પાકિસ્તાન ગયા હતા, અને ભારતના હાઈકમિશનર પાસેથી ભારતમાં કાયમી પરત ફરવા માટેની પરમિટ મેળવ્યા પછી ૩૦ મે, ૧૯૪૯ ના રોજ ભારત પરત ફર્યા હતા. જાન્યુઆરી, ૧૯૫૦ માં, અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર ન હોય તેવી પરમિટ મેળવવા બદલ તેમની સામે ૧૯૪૯ ના અધિનિયમ ૨૩ ની કલમ ૫ હેઠળ કાર્યવાહી ચલાવવામાં આવી હતી. ૨ ૧/૨

વર્ષ પછી ફરિયાદ પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ ૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૨ ના રોજ, તેમને એક નોટિસ બજાવવામાં આવી હતી, જેમાં તેમને ૧૦ દિવસની અંદર ભારત છોડીને પાકિસ્તાન ચાલ્યા જવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો, અન્યથા તેમને શારીરિક રીતે ભારત–પાકિસ્તાન સરહદે ખસેડી દેવામાં આવશે. તે પછી અપીલકર્તાએ અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પિટિશન દાખલ કરીને એવી દલીલ કરી કે કલમ ૭ બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૯ હેઠળના તેમના મૂળભૂત અધિકારોની વિરુદ્ધ હતી અને તે અપીલકર્તાને સરકારી અધિકારીઓ સમક્ષ પોતાનો કેસ રજૂ કરવાની કોઈ તક આપતી ન હતી, કે ન તો તેમને આવી કોઈ તક આપવામાં આવી હતી. તેમણે દાવો કર્યો હતો કે તેઓ ભારતના નાગરિક હતા. ૧૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૨ ના રોજ આ અરજી સરસરી રીતે ફગાવી દેવામાં આવી હતી, ત્યારબાદ બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૨(૧) હેઠળ આ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. આ અપીલમાં પણ કલમ ૭ ની બંધારણીય કાયદેસરતાનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો હોવાથી, તે ૧૯૫૨ ની અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬ માં અમે જે નિર્ણય પર પહોંચ્યા છીએ તેના દ્વારા શાસિત થશે.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૯, ૧૯૫૩. ગુલામ હસન, ન્યાયમૂર્તિ.– અપીલકર્તા, હાજી ફકીર અહમદ, વિંધ્ય પ્રદેશના રીવાના રહેવાસી છે અને એવો દાવો કરે છે કે તેઓ ભારતના નાગરિક છે. તેમણે પરમિટ વિના પાકિસ્તાનથી ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો હતો તેવા કારણોસર ૧૯૪૯ ના અધિનિયમ ૨૩ ની કલમ ૫ હેઠળ તેમની સામે કાર્યવાહી ચલાવવામાં આવી હતી અને તેમને દોષિત ઠેરવી

સજા કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ કલમ ૭ હેઠળ પસાર કરાયેલા હુકમ દ્વારા તેમને ભારતમાંથી શારીરિક રીતે બહાર કાઢવામાં આવ્યા હતા. તેમના પિતાએ આ હુકમ રદ કરવા માટે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસીજરની કલમ ૪૯૧ હેઠળ અરજી કરી હતી. વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ કમિશનરે કલમ ૭ બંધારણ બાહ્ય નથી તેવું ઠેરવીને અરજી સરસરી રીતે ફગાવી દીધી હતી.

અપીલકર્તા વતી ઉપસ્થિત રહેલા શ્રી અસ્થાનાએ એવો વધુ એક પ્રશ્ન ઉપસ્થિત કર્યો કે આ હુકમ અનુચ્છેદ ૧૪ હેઠળ રદબાતલ હતો કારણ કે તે પાકિસ્તાનથી આવતા કોઈ ચોક્કસ સમુદાયના સભ્યો સામે ભેદભાવ કરતો હતો. આ દલીલ માટે કોઈ આધાર નથી. આ અધિનિયમ નાગરિકો તેમજ બિન–નાગરિકો બંનેને લાગુ પડે છે. તે જ્ઞાતિ કે પંથના ભેદભાવ વિના તમામ સમુદાયોને લાગુ પડે છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આ અધિનિયમને માત્ર તેની જોગવાઈઓના આધારે જ નહીં પરંતુ તે જોગવાઈઓ જે ભેદભાવપૂર્ણ રીતે લાગુ કરવામાં આવી છે તેના કારણે પણ ભેદભાવપૂર્ણ ઠેરવવો જોઈએ. આ દલીલ માત્ર નકારી કાઢવા માટે જ ઉલ્લેખ કરવા યોગ્ય છે, કારણ કે આ વિધાનને વાજબી ઠેરવવા માટે અમારી સમક્ષ કોઈપણ સામગ્રી મૂકવામાં આવી નથી. ચિક વો વિરુદ્ધ પીટર હોપકિન્સ(૧) નો કેસ વર્તમાન કેસની હકીકતોને સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત છે. તદનુસાર અમે આ દલીલ નકારી કાઢીએ છીએ. આ કેસ પણ ૧૯૫૨ ની અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬ ના નિર્ણય દ્વારા શાસિત થશે.

પિટિશન નં. ૧૭૦, ૧૯૫૨. અને પિટિશન નં. ૧૯, ૧૯૫૩. ગુલામ

હસન, ન્યાયમૂર્તિ.– બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળની આ અરજીઓ ૧૯૪૯ ના અધિનિયમ ૨૩, ઇન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ ની કલમ ૭ ની બંધારણીય કાયદેસરતાનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત કરે છે. અરજદારો વતી ઉપસ્થિત રહેલા શ્રી એસ. પી. સિંહા આ અરજીઓ પાછી ખેંચે છે અને આજના દિવસથી પખવાડિયાની અંદર હાઇકોર્ટ સમક્ષ બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ બે અરજીઓ દાખલ કરવાની બાંહેધરી આપે છે. જ્યારે આ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવશે, ત્યારે તેઓ આપમેળે જ ૧૯૫૨ ની અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬ માં આપવામાં આવેલા નિર્ણય દ્વારા શાસિત થશે. અન્ય કોઈ હુકમની જરૂર નથી. અરજીઓ પાછી ખેંચવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

પિટિશન નં. ૫૭, ૧૯૫૩. ગુલામ હસન, ન્યાયમૂર્તિ.– આ ઇનામુલ્લાહ ખાન ઉર્ફે કમર જમાલી દ્વારા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળની એવી અરજી છે જેમાં ગેરકાયદેસર રીતે ધરપકડ કરાયેલા અને અટકાયતમાં રખાયેલા અરજદારને કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવે અને મુક્ત કરવામાં આવે તેવો નિર્દેશ આપતી હેબિયસ કોર્પસના સ્વરૂપની રિટ જારી કરવા તથા ધરપકડ અને અટકાયતના ઉક્ત હુકમ તેમજ સંબંધિત કાગળો મંગાવીને તેને શૂન્ય અને બિન–અમલી ગણી રદ કરવા માટે સર્શિયોરારીની રિટ જારી કરવાની માંગણી કરવામાં આવી છે. વધુમાં એવી અરજ કરવામાં આવી છે કે ભોપાલ રાજ્ય અને સેન્ટ્રલ જેલ, ભોપાલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, જ્યાં તેમને અટકાયતમાં રાખવામાં આવ્યા હતા, તેમને ઉક્ત હુકમનો અમલ કરવાથી રોકવામાં આવે. આ અરજી ૧૧ માર્ચ, ૧૯૫૩ ના રોજ કરવામાં આવી હતી. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે

અરજદાર ભારતનો નાગરિક છે, જેનો જન્મ ૧૯૨૨ માં ભોપાલમાં થયો હતો. તેઓ ભોપાલમાં ૫ વર્ષ સુધી નોકરી કરતા હતા, તે સમયગાળાના તુરંત પૂર્વે

(૧) ૧૧૮ યુ.એસ. ૩૫૬; ૩૦ લો. એડ. ૨૨૦.

જે ભારતના બંધારણના પ્રારંભનો હતો. તેમણે ભોપાલમાંથી "તરજુમાન" નામના એક સાપ્તાહિક અખબારનું સંપાદન પણ કર્યું હતું. તેમનું નામ ભોપાલ વિધાન સભા (૧૯૫૧–૫૨) ની મતદાર યાદીમાં એક મતદાર તરીકે, તેમજ મ્યુનિસિપલ બોર્ડ, ભોપાલની મતદાર યાદીમાં પણ દર્શાયેલ છે. તેમની ૨૪ નવેમ્બર, ૧૯૫૨ ના રોજ ઈબ્રાહિમપુરા, ભોપાલ ખાતે પોલીસ સબ–ઈન્સ્પેક્ટર દ્વારા ૧૯૪૯ ના અધિનિયમ ૨૩, ઈન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ ની કલમ ૭ હેઠળ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તેમને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમને પાકિસ્તાન ખસેડવામાં આવશે. ધરપકડ સમયે, અરજદાર સામે ફર્સ્ટ ક્લાસ મેજિસ્ટ્રેટ, ભોપાલની કોર્ટમાં ધ ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૪૪૮ હેઠળ કેસ ચાલી રહ્યો હતો અને તેઓ જામીન પર હતા. અરજદાર એવો દાવો કરે છે કે તેઓ ક્યારેય પાકિસ્તાન ગયા ન હતા, કે ન તો પરમિટ વિના ભારતમાં પ્રવેશ્યા હતા અને ૧૯૪૯ ના ઈન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ હેઠળ તેમની સામે ક્યારેય કેસ ચલાવીને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા ન હતા. તેઓ કલમ ૭ હેઠળના હુકમને અનુચ્છેદ ૧૯(ડી) અને (ઈ) તથા અનુચ્છેદ ૨૧ અને ૨૨ હેઠળ રદબાતલ હોવાના આધારે પડકારે છે.

અરજદાર ભોપાલના રહેવાસી છે અને રાજ્યમાં નોકરી કરતા હતા તે

હકીકતનો રાજ્ય વતી ઇનકાર કરવામાં આવ્યો નથી. રાજ્ય વતી કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદાર મે, ૧૯૫૨ માં પાકિસ્તાન ગયા હતા અને ઓગસ્ટ, ૧૯૫૨ માં પરમિટ વિના પરત આવ્યા હતા. તેમની કોઈપણ પૂર્વ નોટિસ વિના ૨૪ નવેમ્બર, ૧૯૫૨ ના રોજ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી પરંતુ ધરપકડ સમયે તેમને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમને ભારત બહાર મોકલી દેવાના છે. અરજદારે આ હુકમને પડકારતાં ૨૫ નવેમ્બર, ૧૯૫૨ ના રોજ બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ જ્યુડિશિયલ કમિશનર, ભોપાલ સમક્ષ તેમના કાકા મારફતે એક અરજી દાખલ કરી હતી. જ્યુડિશિયલ કમિશનરે તે જ દિવસે વચગાળાનો મનાઈ હુકમ મંજૂર કર્યો હતો. ૨૩ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૩ ના રોજ આ અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી, અને ૧૦ માર્ચ, ૧૯૫૩ ના રોજ વચગાળાનો હુકમ રદ કરવામાં આવ્યો હતો. એ બાબત સ્વીકારવામાં આવી છે કે આ કોર્ટમાં અપીલ કરવાની પરવાનગી માટે જ્યુડિશિયલ કમિશનરને મૌખિક વિનંતી કરવામાં આવી હતી અને એવી અરજ કરવામાં આવી હતી કે પરવાનગી મળવાની પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન મનાઈ હુકમ ચાલુ રહેવો જોઈએ. તે જ દિવસે પરવાનગી નકારી કાઢવામાં આવી હતી અને મનાઈ હુકમ રદ કરવામાં આવ્યો હતો.

રાજ્યના મુખ્ય સચિવનું એક સોગંદનામું છે જેમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે અરજદારે તે જ દિવસે જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટને એક અરજી સોંપી હતી જે આ કોર્ટને સંબોધવામાં આવી હતી. જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે ૧૩ માર્ચ, ૧૯૫૩ ના રોજ તેને મુખ્ય સચિવને મોકલી આપી હતી. તે ૧૪ મી તારીખે તેમની સમક્ષ રજૂ

કરવામાં આવી હતી જ્યારે તેમણે ૧૬ માર્ચના રોજ અભિપ્રાય માટે તેને કાયદા વિભાગને મોકલી આપી હતી. ૧૯ મી તારીખે એવી નોંધ સાથે અરજી તેમને પરત કરવામાં આવી હતી કે તેને સુપ્રિમ કોર્ટમાં મોકલવી જોઈએ. તે ૨૨ માર્ચના રોજ આ કોર્ટમાં મોકલવામાં આવી હતી. તે જ દિવસે આ કોર્ટના રજિસ્ટ્રાર દ્વારા સ્ટેટ્સ મંત્રાલય મારફતે એક ટેલિફોનિક સંદેશો મોકલવામાં આવ્યો હતો જેમાં નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે જો અરજદાર હજુ પણ ભારતમાં હોય તો તેની અટકાયત કરવામાં આવે, પરંતુ એવું જણાય છે કે અરજદારને ૧૨ માર્ચ, ૧૯૫૩ ના રોજ કોટા ખાતે રાજસ્થાન પોલીસને સોંપવામાં આવ્યો હતો, અને ઇન્સ્પેક્ટર–જનરલ ઓફ પોલીસ, જયપુર પાસેથી એવો જવાબ મળ્યો હતો કે અરજદારે ૧૮ માર્ચ, ૧૯૫૩ ના રોજ સરહદ પાર કરી લીધી હતી. જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે પણ મુખ્ય સચિવના સમર્થનમાં સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે અને સ્વીકાર્યું છે કે કેદી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી અરજી આ કોર્ટને તાત્કાલિક ન મોકલવી તે તેમના તરફથી ભૂલભરેલું હતું અને તેમણે શુદ્ધ બુદ્ધિથી એવું માન્યું હતું કે જ્યુડિશિયલ કમિશનર દ્વારા મનાઈ હુકમ રદ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તેમણે પહેલા તે તે કોર્ટના રજિસ્ટ્રારને મોકલવી જોઈએ. તે સ્પષ્ટ છે કે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ગંભીર ભૂલમાં હતા અને અરજી રજૂ ન કરવાની તેમની કાર્યવાહીના પરિણામે અરજદારને દેશ બહાર ગેરકાયદેસર રીતે મોકલી દેવામાં પરિણમ્યું હતું. તેમણે બિનશરતી માફી માંગીને પોતાની ભૂલ સુધારી લીધી છે અને તે બાબતે આગળ વધુ કંઈ કહેવાની જરૂર નથી. ઇબ્રાહીમ વઝીર માવત વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે અને અન્ય અને નૂર મોહમ્મદ અલી મોહમ્મદ વિરુદ્ધ

ધ સ્ટેટ ઓફ બોમ્બે અને અન્ય (૧૯૫૨ ની ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬ ૧૯૫૨) માં જેમાં અમે હમણાં જ ચુકાદો આપેલ છે તેમાં અમે એવું ઠેરવેલ છે કે અધિનિયમની કલમ ૭ રદબાતલ છે, ભારતના નાગરિક સામે, કારણ કે તે તેના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(ઈ) હેઠળના મૂળભૂત અધિકાર પર તરાપ સમાન છે. તે નિર્ણયને અનુસરીને અમે ઠેરવીએ છીએ કે અરજદારને બહાર કાઢવાનો હુકમ રદ થવાને પાત્ર છે.

અરજદાર વતી ઉપસ્થિત રહેલા શ્રી ઉમરીગરે એ બાબત તરફ ધ્યાન દોર્યું કે જ્યુડિશિયલ કમિશનરે પહેલેથી જ ઠેરવેલ છે કે અરજદાર ભારતના નાગરિક છે અને આ પ્રશ્નની તપાસ માટે તેમને કેસ રિમાન્ડ કરવાથી કોઈ અર્થ સરશે નહીં. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા વતી સોલિસિટર–જનરલે અમારી સમક્ષ જ્યુડિશિયલ કમિશનરનો હુકમ વાંચી સંભળાવ્યો છે અને સ્વીકારે છે કે આ બાબત સાચી છે. તેથી, તે જરૂરી નથી કે ઉપરોક્ત અપીલોમાં અમે જે માર્ગ અપનાવ્યો છે તે જ માર્ગ અપનાવવો, જેમાં કલમ ૭ ની કાયદેસરતા સંકળાયેલી છે. તદનુસાર અમે ઠેરવીએ છીએ કે અરજદાર વિરુદ્ધ પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ રદબાતલ છે અને અમે તેને રદ કરીએ છીએ.

શ્રી ઉમરીગરે વિનંતી કરી કે આ હુકમ કરાચી ખાતેના ભારતના હાઈ કમિશનર મારફતે અરજદારને પહોંચાડવામાં આવે, જેમને અરજદારે એવી અરજ કરતી રજૂઆત મોકલી હતી કે તેમને ભારત પરત ફરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે. આ વિનંતી મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૯૫૨ ની ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬, ૧૯૫૩ ની નં. ૫ અને ૧૯૫૩ ની નં. ૧૯ અને ૧૯૫૨ ની પિટિશન નં. ૧૭૦, ૧૯૫૩ ની નં. ૧૯ અને ૧૯૫૩ ની નં. ૫૭. દાસ, ન્યાયમૂર્તિ.– મને ખેદ છે કે હું સહમત થવામાં અસમર્થ છું હમણાં જ આપવામાં આવેલા ચુકાદા સાથે. ચાર ક્રિમિનલ અપીલો એટલે કે, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬, ૧૯૫૨, નં. ૫, ૧૯૫૩ અને નં. ૧૯, ૧૯૫૩ અને ત્રણ ક્રિમિનલ પરચૂરણ અરજીઓ, એટલે કે પિટિશન નં. ૧૭૦, ૧૯૫૨, નં. ૧૯, ૧૯૫૩ અને નં. ૫૭, ૧૯૫૩, સુનાવણી માટે નિયત કરવામાં આવી હતી અને અમારા દ્વારા વારાફરતી સાંભળવામાં આવી હતી. તે દરેક અપીલો અને અરજીઓમાં અપીલકર્તાઓ અથવા અરજદારોએ, જેવો કિસ્સો હોય તે મુજબ, બંધારણીય કાયદેસરતાને પડકારી હતી, ઇન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ, ૧૯૪૯ (૧૯૪૯ નો અધિનિયમ ૨૩) ની. અરજીઓના સમર્થનમાં ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટે નં. ૧૭૦, ૧૯૫૨ અને નં. ૧૯, ૧૯૫૩ માટે તે પાછી ખેંચવાની પરવાનગી માંગી હતી, સાથે નવી અરજીઓ હાઇકોર્ટમાં દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા સાથે. આવી પરવાનગી આપવામાં આવી હોવાથી, તે બે અરજીઓ વિશે વધુ કંઈ કહેવાની જરૂર નથી. બાકીની દરેક અપીલ અને બાકીની અરજીની હકીકતો હમણાં જ આપવામાં આવેલા ચુકાદામાં જણાવવામાં આવી છે અને તેનું પુનરાવર્તન કરવાની જરૂર નથી. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે ૧૯૫૨ ની અપીલ નં. ૬૫ અને ૬૬ ના અપીલકર્તાઓ પ્રથમ વખત પાકિસ્તાનથી ભારતમાં હંગામી પરમિટ પર આવ્યા હતા, જે ભારતના હાઇ કમિશનર દ્વારા જારી કરવામાં આવી હતી પાકિસ્તાનમાં,

પરંતુ તે મુદત વીતી ગયા પછી પણ તેઓ રોકાઈ રહ્યા હતા મુદત પૂરી થયા પછી પણ રોકાયા હતા અને અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા. પાછળથી તેઓ ભારતમાં પાકિસ્તાનના હાઇકમિશનર દ્વારા જારી કરાયેલ કામચલાઉ પરમિટ પર પાકિસ્તાન પરત ફર્યા અને છેવટે પાકિસ્તાનમાં ભારતના હાઇકમિશનર દ્વારા જારી કરાયેલ કાયમી પરમિટ પર ભારત પાછા આવ્યા. તે કાયમી પરમિટ એવા આક્ષેપ પર રદ કરવામાં આવી હતી કે તે એવા "વાંધા રહિત" પ્રમાણપત્રના આધારે મેળવવામાં આવી હતી જે તેઓએ મહત્વપૂર્ણ હકીકતો છુપાવીને મેળવ્યું હતું, એટલે કે તેઓ અગાઉ કામચલાઉ પરમિટ પર ભારત આવ્યા હતા. ૧૯૫૩ ની અપીલ નં. ૫ ના અપીલકર્તા પાકિસ્તાનથી કાયમી પરમિટ પર ભારત આવ્યા હતા જેને પાછળથી છેતરપિંડી દ્વારા મેળવવામાં આવી હોવાના આક્ષેપ પર રદ કરવામાં આવી હતી. ૧૯૫૩ ની અપીલ નં. ૧૯ ના અપીલકર્તા કોઈપણ પરમિટ વિના પાકિસ્તાનથી ભારત આવ્યા હતા અને અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ તેમના પર કેસ ચલાવીને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને પાછળથી ધરપકડ કરીને પાકિસ્તાન પરત મોકલી દેવામાં આવ્યા હતા. અરજી નં. ૫૭ ના અરજદાર કોઈપણ પરમિટ વિના જ ભારત આવ્યા હતા. આ અરજદાર તેમજ અપીલકર્તાઓ પર વાદગ્રસ્ત અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળ એવા આશયથી હુકમો કરવામાં આવ્યા હતા કે જો તેઓ સંબંધિત હુકમોમાં નિર્દિષ્ટ સમયની અંદર ભારત નહીં છોડે તો તેમને ભારતમાંથી શારીરિક રીતે દૂર કરવામાં આવશે. આ હુકમો એવા કારણોસર કરવામાં આવ્યા હતા કે તેઓએ અધિનિયમની કલમ ૩ અને/અથવા તે હેઠળ

બનાવવામાં આવેલા નિયમો અને હુકમનું ઉલ્લંઘન કરીને ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. આ પ્રત્યેક વ્યક્તિઓએ દાવો કર્યો હતો કે તેઓ ભારતના નાગરિકો હતા અને એવી ફરિયાદ કરી હતી કે તેમની સામે કરવામાં આવેલા હુકમો ભારતના બંધારણના પ્રકરણ ૩ હેઠળના તેમના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

એ યાદ કરવામાં આવશે કે ૧૫ ઓગસ્ટ, ૧૯૪૭ ના રોજ ભારતનું વિભાજન થયું હતું અને ધ ઇન્ડિયન ઇન્ડિપેન્ડન્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ હેઠળ બે ડોમિનિયનો રચાયા હતા. ભારતના વિભાજન પર એક ગંભીર કટોકટી ઊભી થઈ હતી જેના પરિણામે રમખાણો, આગજની, હત્યા, બળાત્કાર અને લૂંટફાટ સાથે એક ડોમિનિયનમાંથી બીજા ડોમિનિયનમાં વસ્તીનું મોટા પાયે સ્થળાંતર થયું હતું. એક ડોમિનિયનના લોકોના મનમાં બીજા ડોમિનિયનના લોકો સામે તીવ્ર કડવાશ અને નફરત પેદા થઈ હતી. એક જ ડોમિનિયનમાં પણ શંકા વ્યાપેલી હતી ૨–૯૭ એસ. સી. ઇન્ડિયા/૫૯ એક સમુદાયના સભ્યોના મનમાં બીજા સમુદાયના સભ્યો સામે. તેવા સંજોગોમાં અનિયંત્રિત અને આડેધડ રીતે હિન્દુ કે મુસ્લિમ વ્યક્તિઓનો પાકિસ્તાનમાંથી ભારતમાં પ્રવેશ સ્વાભાવિક રીતે જ જાસૂસીની શક્યતાથી ભરેલો માનવામાં આવતો હતો અને તોડફોડની પ્રવૃત્તિ, જેને અટકાવવી આવશ્યક હતી ભારતીય ડોમિનિયનની સુરક્ષા માટે. વધુમાં, મોટી સંખ્યામાં લોકોનો અનિયંત્રિત પ્રવેશ ખૂબ મોટો બોજ નાખવા જેવો ગણાયો હતો અને વાસ્તવમાં તેણે ભારે તાણ ભારતના અર્થતંત્ર પર તેમજ કાયદો અને વ્યવસ્થાની દેશની પરિસ્થિતિ પર નાખી હતી. આવા પરિણામને અટકાવવા માટે જ એ જરૂરી બન્યું હતું કે અમુક નિયંત્રણ પાકિસ્તાનથી આવી વ્યક્તિઓના

પ્રવાહ પર રાખવામાં આવે ભારતમાં. તદનુસાર, ધ ઈન્ફ્લક્સ ફ્રોમ વેસ્ટ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) ઓર્ડિનન્સ (૧૯૪૯ નો ૧૭) પ્રખ્યાપિત કરવામાં આવ્યો હતો ૧૯ જુલાઈ, ૧૯૪૮ ના રોજ ગવર્નર–જનરલ દ્વારા, કલમ ૪૨ દ્વારા તેમને પ્રદત્ત કરવામાં આવેલી સત્તાઓની રૂએ ધ ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઈન્ડિયા એક્ટ, ૧૯૩૫ ની. તે ઓર્ડિનન્સની પ્રસ્તાવનામાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એવી કટોકટી ઊભી થઈ હતી જેણે જરૂરી બનાવ્યું હતું પ્રવેશ પર નિયંત્રણ રાખવાનું અને ભારતમાં હિલચાલનું નિયમન કરવાનું પાકિસ્તાનથી આવતી વ્યક્તિઓની. ત્યારબાદ ધ ઈન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) ઓર્ડિનન્સ (૧૯૪૮ નો ૩૪) ૧૦ નવેમ્બર, ૧૯૪૮ ના રોજ જારી કરવામાં આવ્યો હતો, જેણે અગાઉના ઓર્ડિનન્સનું સ્થાન લીધું. આ ઓર્ડિનન્સ એવી વ્યક્તિઓને લાગુ પડતો હતો જે પશ્ચિમ પાકિસ્તાન અને પૂર્વ પાકિસ્તાન બંનેમાંથી ભારતમાં પ્રવેશ કરતી હતી. તેમાં મૂળભૂત રીતે તમામ કલમો સમાવિષ્ટ હતી અગાઉના ઓર્ડિનન્સની. છેવટે, ૨૨ એપ્રિલ, ૧૯૪૯ ના રોજ, ધ ઈન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ (૨૩ મો અધિનિયમ, ૧૯૪૯) એ બીજા ઓર્ડિનન્સનું સ્થાન લીધું. કલમ ૩ અને આ અધિનિયમની ૭ એ ઓર્ડિનન્સની કલમો ૩ અને ૭ ની જોગવાઈઓનું મોટા ભાગે પુનરાવર્તન કર્યું હતું. ધ પરમિટસિસ્ટમ રૂલ્સ, ૧૯૪૮ નું સ્થાન ૨૦ મે, ૧૯૪૯ ના રોજ, ધ પરમિટ સિસ્ટમ રૂલ્સ, ૧૯૪૯ દ્વારા લેવામાં આવ્યું હતું. આ અધિનિયમ, જોકે, ૧૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૨ ના રોજ રદ કરવામાં આવ્યો હતો,૧૯૫૨ ના અધિનિયમ ૬૬ દ્વારા. આ રદ કરનાર અધિનિયમની કલમ ૩ એ, જોકે, સ્પષ્ટપણે અમલ ચાલુ રાખ્યો હતો કલમ ૬ નો, ધ જનરલ ક્લોઝીસ

એક્ટ, ૧૮૯૭ ની. જોકે, ધ ઇન્ફ્લક્સ ફ્રોમ પાકિસ્તાન (કંટ્રોલ) એક્ટ, ૧૯૪૯ રદ કરવામાં આવ્યો છે અને એવી વ્યક્તિઓની સંખ્યા, જેમ કે અમારી સમક્ષના અપીલકર્તાઓ અને અરજદારો, જેઓ અસરગ્રસ્ત છે તે અધિનિયમથી, તે અલ્પ છે, તેમ છતાં આ બાબતની સૂક્ષ્મતાપૂર્વક તપાસવું જરૂરી છે, કારણ કે અમારો નિર્ણય સંભવતઃ પાસપોર્ટ વિનિયમોને અસર કરી શકે છે જેણે પરમિટ પ્રણાલીનું સ્થાન લીધું છે. આ અપીલો અને અરજીમાં રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલ એ છે કે અધિનિયમની કલમો ૩ અને ૭, બંધારણના પ્રારંભથી, રદબાતલ બની ગઈ છે કારણ કે તે બંધારણના અનુચ્છેદો ૧૪ અને ૧૯(૧)(ડી) અને (ઇ) દ્વારા ખાતરી આપવામાં આવેલા મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે. આ બે કલમોની જોગવાઈઓ, જે હમણાં જ આપવામાં આવેલા ચુકાદામાં પૂરતા પ્રમાણમાં દર્શાવવામાં આવી છે, તે તરત જ દર્શાવશે કે તે પાકિસ્તાનથી આવતી તમામ વ્યક્તિઓને લાગુ પડતી હતી, પછી ભલે તેઓ નાગરિકો હોય કે બિન–નાગરિકો અને તેઓ જે સમુદાયના હોય અથવા તેઓ જે ધર્મ પાળતા હોય તેને ધ્યાનમાં લીધા વિના. એવું પણ જણાશે કે, નાગરિકોના સંબંધમાં તે તમામ નાગરિકોને સ્પર્શતી ન હતી પરંતુ તેમાંથી માત્ર એવા નાગરિકોને જ અસર કરતી હતી કે જેઓ પાકિસ્તાનથી આવ્યા હતા, પછી ભલે તેઓ હિન્દુ, મુસ્લિમ કે ખ્રિસ્તી હોય. તેથી, તે તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે અધિનિયમ વ્યક્તિઓના એક નાના સુવ્યાખ્યાયિત વર્ગને લાગુ પડતો હતો કે જેમને, આ કોર્ટના અગાઉના નિર્ણયોમાં સમજાવ્યા મુજબ, વર્ગીકરણના સ્પષ્ટપણે વાજબી આધાર પર એકસાથે જૂથબદ્ધ કરવામાં આવ્યા હતા. બાબતના આ દ્રષ્ટિકોણથી અસંવૈધાનિક ભેદભાવનો કોઈ પ્રશ્ન

ઉપસ્થિત થઈ શકતો જ નથી અને, વાસ્તવમાં, બંધારણની સમાન રક્ષણની કલમ પર આધારિત દલીલ પર ગંભીરતાપૂર્વક ભાર મૂકવામાં આવ્યો નથી. મુખ્ય તકરાર એ પ્રશ્નની આસપાસ કેન્દ્રિત રહી છે કે શું આ બે કલમો બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(ડી) અને (ઈ) ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે કે કેમ.

સામાવાળાઓ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સોલિસિટર–જનરલ એવી દલીલ કરે છે કે તે અનુચ્છેદના ખંડ (૧) ના પેટા–ખંડ (ડી) અને (ઈ) દ્વારા ખાતરી આપવામાં આવેલા અધિકારોના ઉપયોગ પર વાજબી નિયંત્રણો હોવાના કારણે તે કલમો અનુચ્છેદ ૧૯(૫) દ્વારા રક્ષિત છે. સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસ વિરુદ્ધ વી. જી. રાવ (૧) માં મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ પતંજલિ શાસ્ત્રીએ અવલોકન કર્યું હતું કે:–

"આ સંદર્ભમાં એ ધ્યાનમાં રાખવું મહત્વપૂર્ણ છે કે વાજબીપણાની કસોટી, જ્યાં પણ નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોય, વાદગ્રસ્ત પ્રત્યેક વ્યક્તિગત કાયદાને લાગુ થવી જોઈએ, અને તમામ કેસોને લાગુ પડે તેવું વાજબીપણાનું કોઈ અમૂર્ત ધોરણ અથવા સામાન્ય સ્વરૂપ નિર્ધારિત કરી શકાય નહીં.

જે અધિકારનું ઉલ્લંઘન થયું હોવાનો આક્ષેપ છે તેનું સ્વરૂપ, લાદવામાં આવેલા નિયંત્રણોનો અંતર્ગત હેતુ, નિવારવા માંગેલા અનિષ્ટની માત્રા અને તાકીદ, તેના દ્વારા, લાદવામાં આવેલા નિયંત્રણની અપ્રમાણસરતા, તે સમયની પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિઓ, આ તમામ બાબતો ધ્યાને લેવાવી જોઈએ ન્યાયિક ચુકાદામાં. આવા અગમ્ય પરિબળોનું મૂલ્યાંકન કરવામાં અને પોતાની વિભાવના ઘડવામાં કે શું વાજબી છે, આપેલ કેસના તમામ સંજોગોમાં, એ અનિવાર્ય છે કે

સામાજિક તત્વજ્ઞાન અને નિર્ણયમાં ભાગ લેનારા ન્યાયાધીશોના મૂલ્યોનું માપદંડ એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ ભજવે, અને તેમની આવા કેસોમાં ધારાસભાના નિર્ણયમાં દખલગીરીની મર્યાદા માત્ર તેમની જવાબદારીની ભાવના દ્વારા જ નક્કી થઈ શકે અને આત્મસંયમ તેમજ એ ગંભીર વિચાર દ્વારા કે બંધારણ માત્ર તેમની વિચારસરણી ધરાવતા લોકો માટે જ નથી પરંતુ તમામ માટે છે, અને લોકોના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓની બહુમતીએ, આ નિયંત્રણો લાદવાની સત્તા આપતી વખતે, તે નિયંત્રણોને વાજબી ગણ્યા છે."

તેથી, વાદગ્રસ્ત કલમોની તપાસ થવી જોઈએ ઉપરોક્ત અવલોકનોના પ્રકાશમાં. મને કલમ ૩ અંગે કશું અસંવૈધાનિક જણાતું નથી વાદગ્રસ્ત અધિનિયમની. તે પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ મૂકતી નથી કોઈપણ વ્યક્તિના સંપૂર્ણપણે. તે માત્ર એટલી અપેક્ષા રાખે છે કે જે વ્યક્તિ પાકિસ્તાનના કોઈપણ સ્થળેથી ભારતમાં પ્રવેશે છે તેની પાસે હોવી જોઈએ પરમિટ અથવા માન્ય પાસપોર્ટ અથવા તે આવી જરૂરિયાતોમાંથી મુક્ત હોવી જોઈએ. પાસપોર્ટ વિનિયમો પ્રત્યેક સભ્ય દેશમાં પ્રવર્તે છે, જેમાં એવા દેશો પણ સામેલ છે કે જેમના બંધારણો પ્રદાન કરે છે સમાન મૂળભૂત અધિકારો પોતાના નાગરિકોને, દા.ત., સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ (અનુચ્છેદો ૪૩–૪૫), વાઈમર જર્મની (અનુચ્છેદ ૧૧૧), ચેકો સ્લોવાકિયા (અનુચ્છેદ ૧૦૮), યુગોસ્લાવિયા (અનુચ્છેદ ૧૦), ડાન્ઝિગ (અનુચ્છેદ ૭૫) અને અલ્બેનિયા (કલમ ૨૦૨). આવા વિનિયમો તપાસ રાખવાનું કાર્ય કરે છે એવી વ્યક્તિઓ પર જે પ્રવેશે છે રાજ્યના પ્રદેશોમાં અને તે જરૂરી છે સલામતી માટે રાજ્યની. એ જોતાં કે આવા વિનિયમો પ્રવર્તે છે

દરેક જગ્યાએ અને ચોક્કસ ઉપયોગિતા ધરાવે છે રક્ષણ માટે સામાન્ય જનતાના, સલામતી સુનિશ્ચિત કરીને રાજ્યની, મારા મનમાં કોઈપણ પ્રકારની શંકા નથી કે આવા નિયંત્રણો જે કલમ ૩ દ્વારા વિચારવામાં આવ્યા છે તેને વાજબી નિયંત્રણો તરીકે ગણવા જ જોઈએ જે અનુમતિપાત્ર છે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯ ના ખંડ (૫) હેઠળ અનુમતિપાત્ર છે. ખરેખર, કલમ ૩ સામેનો વાંધો અમારી સમક્ષ ગંભીરતાપૂર્વક આગળ ધપાવવામાં આવ્યો નથી. આ અપીલો અને અરજીઓના સમર્થનમાં ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો મુખ્ય વાંધો કલમ ૭ ની માન્યતાના પ્રશ્ન તરફ નિર્દેશિત હતો. પ્રથમ તો, એ સ્પષ્ટ છે કે જ્યાં સુધી તે ભારતના નાગરિક ન હોય તેવી વ્યક્તિઓને અસર કરતી હતી ત્યાં સુધી કલમ ૭ સામે કોઈ વાંધો લઈ શકાય નહીં, કારણ કે અનુચ્છેદ ૧૯ માત્ર ભારતના નાગરિકોને જ અમુક મૂળભૂત અધિકારોની ખાતરી આપે છે. બીજું એ કે, આ કલમ તમામ નાગરિકોને અસર કરતી ન હતી પરંતુ નાગરિકોના માત્ર એક સુવ્યાખ્યાયિત નાના વર્ગને જ સ્પર્શતી હતી, અર્થાત્, જેઓ પાકિસ્તાન ગયા હતા અને ભારત પરત ફરવાનો ઈરાદો ધરાવતા હતા. પ્રશ્ન એ છે કે શું આ નાગરિકોના સંબંધમાં કલમ ૭ ને પણ અનુચ્છેદ ૧૯ ના ખંડ (૫) ના અર્થ અનુસાર વાજબી નિયંત્રણ ગણી શકાય કે કેમ. બોમ્બે હાઈકોર્ટે ઠેરવેલ છે, અને મારા મતે તદ્દન સાચી રીતે, કે કલમ ૭ ની જોગવાઈઓને કલમ ૩ ની જોગવાઈઓનું આનુષંગિક પરિણામ માન્યા વિના રહી શકાય નહીં. ધારો કે ચેક–પોસ્ટ પર પાકિસ્તાનમાંથી આવેલી કોઈ વ્યક્તિ, ભલે તે નાગરિક હોય કે ન હોય, પરમિટ વિના સરહદ પાર કરવાનો પ્રયાસ કરે. નિશ્ચિતપણે, અધિનિયમની

કલમ ૩ ના ઉલ્લંઘનને અટકાવવા માટે અને તે ઉદ્દેશ્યથી જે વ્યક્તિ પાસે પરમિટ ન હતી તેને સરહદ પાર કરીને ભારતમાં પ્રવેશતા અટકાવવા માટે ચેક–પોસ્ટ પરનો અધિકારી કાયદાના સંપૂર્ણ દાયરામાં હોત. મને કોઈ શંકા નથી કે જો અધિકારીને એવી શંકા ગઈ હોત કે તે વ્યક્તિ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી પરમિટ બનાવટી અથવા અન્યથા અનિયમિત હતી, તો તેણે પાકિસ્તાનથી આવેલી તે વ્યક્તિને સરહદ પાર કરતા પણ અટકાવી હોત અને આ બાબતને પાકિસ્તાનના ઉચ્ચ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ લઈ જવા માટે તેને છોડી દીધો હોત. ધારો કે જે માણસ પરમિટ વિના અથવા એવી પરમિટ સાથે ભારતમાં પ્રવેશવા માંગતો હતો કે જે બનાવટી હોવાની શંકાસ્પદ હતી, તે બળપૂર્વક સરહદ પાર કરી ગયો અને આપણી તરફની સીમારેખા પર એકાદ–બે ડગલાં આગળ વધ્યો, તો ભારતીય અધિકારી ચોક્કસપણે હકદાર બન્યો હોત તેને સીમારેખાની પેલી પાર પાછો ધકેલી દેવા માટે. નિશ્ચિતપણે, આવી વ્યક્તિને પરવાનગી આપી શકાય નહીં કે તે પોતાના ખોટા કૃત્યનો લાભ ઉઠાવે અને તેને એમ કહેવા માટે સાંભળી શકાય નહીં કે, આવા સંજોગોમાં, તેણે પોતાના ખોટા કૃત્ય દ્વારા, તે વ્યક્તિ કરતાં વધુ સારો અધિકાર પ્રાપ્ત કર્યો છે કે જેણે ઉલ્લંઘન કરવાની ધૃષ્ટતા કરી ન હતી તે જોગવાઈઓનું કલમ ૩ ની. જો આમ હોય તો, તાર્કિક રીતે, મને કોઈ તફાવત જણાતો નથી જો તે માણસ ભારતીય રાજ્યક્ષેત્રમાં અમુક અંતર સુધી દોડી ગયો હોય અને ભારતીય અધિકારી તેની પાછળ દોડ્યો હોય, તેને આંબી ગયો હોય અને તેને ચેક–પોસ્ટ પર પાછો લાવ્યો હોય અને તેને આપણી તરફની સીમારેખાની બહાર ધકેલી દીધો હોય. આવી સ્થિતિમાં એવી અપેક્ષા રાખવી

અથવા એમ કહેવું નિરર્થક છે કે અધિકારીએ ન્યાયિક તપાસ હાથ ધરવી જોઈતી હતી અને દલીલ સાંભળ્યા પછી ન્યાયિક નિર્ણય પર પહોંચવું જોઈતું હતું કે જે પરમિટની માન્યતા અંગે અથવા દરજ્જા અંગે હોય તે પરમિટ ધારકના, અથવા ભારતના નાગરિકના તે મૂળભૂત અધિકારો અંગે હોય ભારતમાં મુક્તપણે હિલચાલ કરવાના અને ગમે ત્યાં સ્થાયી થવાના જે તે ભારતમાં ઈચ્છતો હોય. આ બાબતનું સત્ય અને હાર્દ એ છે કે ઉપર દર્શાવેલ રીતે કાર્ય કરવામાં અધિકારીએ માત્ર એક કારોબારી કાર્ય કર્યું હતું અને તેવી વ્યક્તિને અટકાવી હતી કે જેની પાસે કોઈ પરમિટ ન હતી અથવા જે અધિકારીને બનાવટી જણાઈ હોય તેવી પરમિટ ધરાવતી હતી, પાકિસ્તાનથી ભારતમાં પ્રવેશતા, ઉલ્લંઘન કરીને આ અધિનિયમની કલમ ૩ નું. આવી વ્યક્તિને બહાર કાઢી મૂકવી તે તેના પર કોઈ સજા લાદવા કે તેની સાથે કોઈ તેના કરતાં વધુ મોટી ઈજા કરવા સમાન ન હતું જે તે વ્યક્તિ પર લાદવામાં આવી હોય કે કરવામાં આવી હોય જેને પરમિટ ન હોવાને કારણે અટકાવી દેવામાં આવી હતી તે ચેક–પોસ્ટ પર અને જેને ભારતમાં બિલકુલ પ્રવેશવા દેવામાં આવી ન હતી. આ રીતે બહાર કાઢી મૂકવામાં આવેલો માણસ તે માણસ કરતાં કોઈ વધુ મોટી અસમર્થતા હેઠળ મુકાયો ન હતો કે જેને શરૂઆતમાં જ ચેક–પોસ્ટના અવરોધ પર ભારતમાં પ્રવેશતા અટકાવવામાં આવ્યો હતો. બંને કિસ્સાઓમાં આવી વ્યક્તિ, પાકિસ્તાનમાં રહીને, ભારતીય નાગરિક તરીકેના પોતાના દરજ્જાના પુરાવાના આધારે કાયમી પરમિટ મેળવવા માટે પગલાં લઈ શકી હોત અને જો તેની પાસેથી આવી પરમિટ ગેરકાયદેસર રીતે રોકી રાખવામાં આવી હોત, તો તેણે ભારતમાં કોઈ એજન્ટ મારફતે યોગ્ય દાદ

મેળવવા માટે ભારતીય અદાલતોમાં કાર્યવાહી હાથ ધરી શકી હોત. મારા મતે, તે વ્યક્તિની સ્થિતિ કે જે અસ્થાયી પરમિટ પર ભારતમાં પ્રવેશી હતી પરંતુ જેણે આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવેલા નિયમો અથવા હુકમના ઉલ્લંઘનમાં, પરમિટની મુદત પૂરી થયા પછી પણ પોતાનું રોકાણ ચાલુ રાખ્યું હતું, તે તારીખથી, તાર્કિક રીતે પરમિટ વિના ભારતમાં પ્રવેશનાર વ્યક્તિની સ્થિતિ સમાન જ હતી. અસ્થાયી પરમિટની મુદત પૂરી થયા પછી, આવી વ્યક્તિ જ્યાંથી આવી હતી ત્યાં તેને પાછી મોકલવાના ઉદ્દેશ્યથી તેની ધરપકડ કરવી અને વાસ્તવમાં તેને ત્યાં પાછી મોકલી દેવી, તેમાં કોઈ બાબત સામેલ ન હતી અથવા કોઈપણ ન્યાયિક કૃત્ય રચતું ન હતું પરંતુ અધિનિયમની કલમ ૩ ની જોગવાઈઓનો અમલ કરવા અને તેનો પ્રભાવ આપવા માટેનું એક ત્વરિત અને વ્યવહારુ કારોબારી કૃત્ય હતું. આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવી અને તેને પાકિસ્તાન પરત મોકલવી એ કોઈ સજા કરવા માટે ન હતું પરંતુ માત્ર યથાસ્થિતિ પુનઃસ્થાપિત કરવા અને જો તેણે આ ગેરકાયદેસર કૃત્ય ન કર્યું હોત તો તે જે સ્થિતિમાં હોત તે સ્થિતિમાં તેને પાછો મૂકવા માટે હતું. મારા મતે કલમ ૭ દ્વારા અધિકૃત કરાયેલ કૃત્ય, સારાંશમાં કલમ ૩ ની જોગવાઈઓના અમલીકરણ માટેનું સંપૂર્ણપણે કારોબારી કૃત્ય હતું. આવી જોગવાઈ વિના પાકિસ્તાનથી વ્યક્તિઓના ભારતમાં પ્રવેશને નિયંત્રિત કરવો અને ઉપર ઉલ્લેખિત આનુષંગિક જોખમોને અટકાવવા રાજ્ય માટે અશક્ય બન્યું હોત. કલમ દ્વારા અધિકૃત થયેલ કૃત્ય કારોબારી કૃત્ય હોવાથી, વિવેકબુદ્ધિ અનિવાર્યપણે કારોબારી સરકાર પર જ છોડવી પડે તેમ હતી જે, તેની પાસે ઉપલબ્ધ માહિતીના આધારે, આવી વ્યક્તિના પૂર્વવૃત્ત અને તેના અંતિમ હેતુને

જાણવા અને તેનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે અદાલતો કરતાં ઘણી સારી સ્થિતિમાં હતી. ધારો કે કોઈ ભારતીય નાગરિક, ભલે તે હિન્દુ હોય કે મુસ્લિમ, પરમિટ વિના પાકિસ્તાનમાંથી ભારતમાં પ્રવેશ્યો હોય અને ધારો કે ગુપ્ત અહેવાલો પરથી, જે સુરક્ષિત રીતે જાહેર કરી શકાય તેમ ન હતા, તેના પર પાકિસ્તાનના હિતમાં જાસૂસીમાં સંડોવાયેલો હોવાની શંકા હોય, તો શું તે ઉત્તેજનાપૂર્ણ દિવસોમાં તેની સામે માત્ર કલમ ૫ હેઠળ કાર્યવાહી ચલાવીને તેને રૂપિયા ૧,૦૦૦ નો દંડ અથવા એક વર્ષથી વધુ ન હોય તેવી મુદતની કેદની સજા ફટકારવી અને ત્યારબાદ કેદની મુદત પૂરી થયા પછી, ભારતીય નાગરિકતા અંગેના તેના દાવાની સત્યતા કે અન્યથા બાબતની ખાતરી કરવા માટે લંબાયેલી ન્યાયિક તપાસ શરૂ કરતી વખતે, આપણા રાજ્ય સામે જાસૂસી અને ભાંગફોડની તેની નાપાક પ્રવૃત્તિઓ છૂપી રીતે ચાલુ રાખવા માટે તેને મુક્ત છોડી દેવો તે પૂરતું સલામત હોત? તે બાબતની અવગણના કરી શકાય નહીં કે પશ્ચિમ અને પૂર્વ બંને તરફ પાકિસ્તાન અને ભારત વચ્ચે લાંબી સહિયારી સરહદો છે. કાશ્મીરની પરિસ્થિતિએ પણ ભારતના ભાગલા દ્વારા ઊભી થયેલી કટોકટીને વધુ ગંભીર બનાવી દીધી હતી. તમામ સંજોગો, ભાગલા વખતે બંને દેશો વચ્ચે પેદા થયેલા તણાવ, કડવાશ અને નફરત તથા જે તમામ બાબતો ન્યાયિક ચુકાદામાં ધ્યાનમાં લેવી આવશ્યક છે તે તમામને ધ્યાને લેતાં, કલમ ૭ ની જોગવાઈઓ મને હિતમાં લાદવામાં આવેલા અત્યંત વાજબી નિયંત્રણો હોવાનું જણાય છે, સામાન્ય જનતાના, પરમિટ વિના પાકિસ્તાનથી આવતા ભારતીય નાગરિક દ્વારા તે અધિકારોના ઉપયોગ પર, જે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(ડી) અને (ઈ)

દ્વારા પ્રદત્ત થયેલા છે. જે ભારતીય નાગરિકને બહાર કાઢી મૂકવામાં આવ્યો હતો, તેની પાસે ન હોવા બદલ યોગ્ય પરમિટ અથવા જેના પર એવી શંકા હતી કે તેણે અધિનિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે, તેને કોઈ વધુ ખરાબ સ્થિતિમાં મૂકવામાં આવ્યો ન હતો તેવા ભારતીય નાગરિક કરતાં કે જેણે, ન હોવાના કારણે પરમિટ, જેને ભારતમાં પ્રવેશવાની પરવાનગી આપવામાં આવી ન હતી જરાય પણ. તેઓ કોઈપણ રીતે ઉપાયવિહોણા ન હતા. તેઓ સરહદની પેલે પારથી પગલાં ભરી શકતા હતા માન્ય કાયમી પરમિટ મેળવવા માટે નિયમો હેઠળ, પોતાની ભારતની નાગરિકતાની સાબિતી પર અને જો આવી પર મિટો તેમની પાસેથી ગેરકાયદેસર રીતે રોકી રાખવામાં આવી હોય તો તેઓ અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ યોગ્ય હાઇકોર્ટ સમક્ષ જઈ શકતા હતા અથવા જ્યારે તેઓ ભારતની બહાર હતા તે દરમિયાન અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ આ કોર્ટ સમક્ષ પણ અને પોતાની નાગરિકતાની સાબિતી પર, કદાચ રાજ્યને નિર્દેશ આપતી યોગ્ય રિટ અથવા હુકમો મેળવી શક્યા હોત અથવા તેના અધિકારીઓને યોગ્ય પરમિટ જારી કરવા અને દૂર રહેવા માટે અન્યથા તેમને ભારતમાં પ્રવેશતા અટકાવવાથી અથવા ભારતમાં હોય તે દરમિયાન તેમની હિલચાલમાં દખલગીરી કરવાથી. એવું કહેવામાં આવે છે કે જો આવી વ્યક્તિ હકદાર બની હોત ભારતીય નાગરિક તરીકેના પોતાના દરજ્જાની સાબિતી પર પરમિટ મેળવવા માટે, તો પછી તેને બહાર જ શા માટે કાઢી મૂકવો જોઈએ, સિવાય કે અને જ્યાં સુધી તે ભારતીય નાગરિકતા અંગેનો પોતાનો દાવો સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ન જાય? મારા મનમાં ઘણા જવાબો ઉપસ્થિત થાય છે આ પ્રશ્ન અંગે. પ્રથમ તો, આ બાબત ગેરકાયદે

કૃત્યને પ્રોત્સાહન આપવા સમાન બની હોત. બીજા સ્થાને, તે વ્યક્તિ મુક્ત રહી શકી હોત પોતાની ગુપ્ત પ્રવૃત્તિઓ, જો કોઈ હોય તો, ચાલુ રાખવા માટે, જ્યારે ન્યાયિક કાર્યવાહી ચાલી રહી હોય ખાતરી કરવા માટે તેના દરજ્જાની. ત્રીજા સ્થાને, જો તે વ્યક્તિને બહાર કાઢી મૂકી શકાતી ન હોત તેનો દરજ્જો ન્યાયિક રીતે નક્કી કરવામાં આવે તે પહેલાં, તો કોઈ પ્રોત્સાહન ન હોત તેના તરફથી અદાલતમાં કાર્યવાહી કરવા માટે, સ્થાપિત કરવા પોતાનો દરજ્જો, અને તેનાથી રાજ્ય પર આવી પડત કાર્યવાહી શરૂ કરવાની અને અદા કરવાની ફરજ તે વ્યક્તિ ન હોવાની નકારાત્મક હકીકત સાબિત કરવાનો બોજો ભારતનો નાગરિક. તે તમામ સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં જે પ્રવર્તતા હતા તે સમયે જ્યારે કાયદો ઘડવામાં આવ્યો હતો અને રહ્યો હતો અમલમાં, અને આ પૂર્વેની વિચારણાઓને ધ્યાને લેતાં જેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, મારા મનમાં કોઈ શંકા નથી–સિવાય કે જે મારા નામદાર અને અન્ય વિદ્વાન બંધુઓના અભિપ્રાયો પ્રત્યેના મારા આદરથી ઉદ્ભવે છે—કે કલમ ૭ ની જોગવાઈઓ જરૂરી અને વાજબી હતી અને તે અનુચ્છેદ ૧૯ ના ખંડ (૫) હેઠળ આવતી હતી. મારા ચુકાદા મુજબ, ચારેય અપીલો તેમજ ૧૯૫૨ ની પિટિશન નં. ૫૭ ફગાવી દેવી જોઈએ.

અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે, કેસો રિમાન્ડ કરવામાં આવે છે.

અપીલકર્તાઓ અને અરજદારો તરફના એજન્ટો: એસ. એસ. શુક્લા, આર. એ. ગોવિંદ, સરદાર બહાદુર અને પી. કે. ચેટરજી.

સામાવાળાઓ તરફના એજન્ટો: જી. એચ. રાજધ્યક્ષ અને સી. પી. લાલ.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========